

veli, da su u staro doba Riječani bili pogani i da su obžavljali jednoga Boga, koji se je zvao Svantevid. Taj Svantevid bio je Bog starih Slavena, pa su prema tome u ono staro doba i Riječani bili Slaveni. Kad su zatim došli na Rijeku kršćanski misionari, nisu nikako mogli iz tvrdih riječkih glava da izbiju onoga staroga Boga Svantevida, pa što su učinili? Prvu su crkvicu na Rijeku posvetili kršćanskomu mučeniku Svetomu Vidu i tako su uspjeli, da je narod malo po malo zaboravio na staroga slavenskoga Boga, a primio kršćanskoga sveca, kome se i danas svi klanjamo. Kobler veli, da je takovih slučajeva bilo i druguda po našim zemljama, pa ja mu to vjerujem, to više što — kako svi znate — ima u bližini Mošćenica brijeg, koji se zove kao i jedan drugi slavenski Bog — Perun, a ima onuda i drugih imena, koja nam pokazuju, da mi smo u starini kad su naši stari ovdje došli, imali svoje narodne, starodrevne bogove. Altrouche Latini!

Neke naše ženice — naročito one u starom gradu — razbijaju šibe glavu, dali će nam sada biti stogod bolje, otkad su nam crkvi Svetoga Vida podigli na katedralu. Ja bih rekao, da nam ne će zato biti ni bolje ni gore. Bog i sveti ne mare za ljepa i raskošna prebivališta. Njihovo je najljepše prebivalište dobro i pošteno ljudsko srce. Osim toga mi znamo, da se je na Rijeku zbio jedno veliko čudo, kada tu još nije bilo nikakve ljepote i velike crkve. To je bilo onda, kad je ovaj Petar Lončarić strahom izgrio razliutivši se, bacio na spasištelja, što je visao na križu, kamen. Na rebrima Isusovim stvorila se rana, iz koje je protjekla krv...

Sveti Vide, pomoz mi ti, kada ne će drugi! Bez straha, da će vas zaplijetiti, možete danas pisati, da je stanje na Rijeku upravo dezolantno ili kako bismo mi rekli: strašno. Najjerno piše o Rijeku neki Vittorio Tranquilli u „Piccolo della Sera“. Iznio je već nekoliko članaka, u kojima otkriva svu nevolju i strahotu našega grada kao i mnoge poteškoće i zapreke, koje stoje na putu raznim provedimentima.

Ja pak ne gledam tako crno (Možda od straha, da me ne zaplijene?). Imamo novu katedralu, koju je prije neko dvjesto godina dogradila slavna kontesa Ursula von Thonhausen, imamo biskupa, koji i nije biskup, a ipak već „berma“, imamo kšte i još čemo ih imati, imamo arco romano, imamo peškariju, u kojoj se prodava riba; za gospodu, imamo porat, u kome bi mogla stati flota jedne velike države, imamo kredit od 25 milijuna lira uz 4%, imamo projekat za tramvaj na Volosku, imamo pet plovanija, imamo jedan stuhom, kakova nema u cijeloj srednjoj Evropi, imamo veće šperanzije, imamo i „ovega i onega“ — ja — mein Lieben, was willst du noch mehr? a to se hrvatski kaže: — Ma — Kuma Frančica, će bite morda još oteli i jednu zlatnu uricu?

Pa imamo i onu blaženou konferenciu u Firenci (che longhi bredi!) već petnaest dana novine pišu, da je rodila, no još se ne vidi ništa. Ali doći će i to, Vele, da je ovih dana otišla onamo nova komisija s kriterijima, pa ima nade, da će ovaj naš nesto izaci. Pa i vrijeme je više! — rekli bi Dalmatinci.

Kako vidimo, svi znaci kažu, da se Rijeku upućuje svojoj staroj slavi i veličini. Dunque, šor Vittorio Tranquilli si tranquilli...

Na Ivanju u jutro moji su se sugradjani probudili u velikom strahu. To triska, to tulaji, kao da se na grad prosula vatra iz pet stotina baterija. Sudiđni dan! Svijet je u prvi čas pomislio, da je to možda kakova druga „sacra entrada“. Medjutim ono nije bila nikakva „sacra entrada“, već je ono bio strahovit prolom oblaka, koji je u jedan čas pretvorio čitavu Rijeku u jednu pravu vodenu — rijeku. Sve nabujalo, uzavrijelo, zašumilo. Voda prodire u kuće, u podrumu u dućane. Još malo i svi bi ona svila iz raznih skladišta i dućana zaplavila put Sušaka na neprocjenjivu štetu siromašnih švercera... Užasnost je narod s-grozom u duši gledao ovaj čas. Tu su jedan do drugoga bili Italijani, Mađari, Nijemci i mi Jugoslaveni. U onaj čas bili smo svi dobri i plemeniti. Zajednička opasnost vezala je naše duše i srca naša vezom još nevidjene ljubavi.

Kad je poslije nekoliko vremena opasnost minula, mi smo još stajali na svome mjestu i komentirali događaji, što je opasnost bivala manja, to su se i duhoviti većma oslobadjali i ja sam čuo, kako Mađar govori Nijemcu: — Da ju je barem sada raznijela voda, kad ne može da bude naša!

Nijemac Mađarzu: — Eh: da smo mi Nijemci znali, da će nas ovaj perfidni grad ovaklo nasaditi!

Jedan riječki autonomas drugome: — Che ghe venisse un deluvio universaal e la Sundersse tuttal...

Jedan Napoleonac drugome Napoleoncu: Managia anima sua! Da ju je prije pomijela voda, ne bismo se ni mi bili razočarali...

Ja, Rokac, drugomu Rokcu: — Ma kakva bila ova naša gomilica, naka je jednako dragi Bog poživli! Amen!

Zatim smo se svi razišli, da opet jedni na druge režimo baš kao pravi sinovi Eve.

Rokac.

IZ PORNJANA.

Sigurno ćete se začuditi, da i iz ovih krajeva dobivate dopis, ali nas prilike sile, da se i javno potuzimo o onome, što držimo da je naše pravo. Potuziti se naime imamo na našu crkvenu upravu.

Mi Pornjanici imademo svoju kapelaniju, ali iza kako su nam uzeli našeg dobrog kapelana, dolazi katkada misit k nama plovani barbarski veleć: gospodin Jakov Ceminovic. On naravski imade od naše kapelanije potpuni dohodak. On nam ne ugođi, što bismo mi htjeli, a čini se godopodarom naše Pobjane. Na dan duhovno siao je le nama misiti i mi smo svi proti njemu ustali. Kao svetocitka svaka čast i priznanje, ali smo proti njemu radi uprave sa imanjem naše plovanije. Naša plovanija ima svoju kampanju (posjed), koja je prema kontraktu bila dana na fitancu Ivanu Bilicu za 600 lira. Taj kontrakt je istekao 16. decembra 1924. Sama kampanja vrijedi 24 hiljade lira. 14 dana prije su hodili naši ljudi plovani u Barban, da će za fitancu dati više od 600 lira, pa nek dade kampanju na licit. No on je odgovorio, da neće dati na licit, već da će je dati opet Bilicu za 600 lira. Na to je skocio riječima na plovana naš kamezar Kršul Paškval, jer da je kampanja naše pornjanske crkve, i da nije lijepo, da on dela samovoljno, kad bi ljudi bili dali za fitancu 1000 lira. Našoj crkvi pada štuk i krov. Naš narod ljubi crkvu i svi bi htjeli, da crkva ima više. Sve je to lijepo predložio gospodinu plovani naš hrabri Vazmolav Kršul, koji čvrsto drži za našu crkvu. Svi su pak Pornjanici potpisali, da ne će drugoga za ključara, nego Paškvala Kršula i da zahtjevamo svu upravu naše crkve na Pornjanju i svoja kapelana, jer nas je 300 obitelji, pa imamo pravo na plovana. Mi smo već tri puta protestirali kod biskupije radi te nepravde ali nas biskupija još uvijek vodi za nos.

Na dan Duhova sav je narod bio prisutan i u ime svijlu je plovana kazao naš Ivan Mošnja, da neka se odrede od Pornjana, da mi ga nećemo samo za mašit na Pornjanu, da on nas drži za blago. Mi ćemo svoju upravu od svoje crkve i kamerare one, koje ćemo mi, a ne koje će on. Mi ćemo plaćati samo one dugove, koje će učiniti po odluci našoj. Končno mi je Mošnja kazao, da ćemo ga držati, dok nam dođe kapelan, ali da nam morao doći misit svake nedjelje, a mi smo mu rekli, nek ostavi Pornjanu, da ćemo za prvi crkvu, ali on da ne smije ništa činiti: od uprave naše crkve, ako o tome ne obavijesti ljude, koje mi izaberemo za kamerare. Paškvala Kršula imademo, a još ćemo izabrati jednoga, pa neka oni paše na upravu našeg crkvenog imanja i na popravak naše crkve. Ne želimo drugo nego da se ova stvar riješi u skladu sa željama naroda.

IZ SMOLJANI.

Sa svih strana naše tužne Istre svi se samo tuže. I mi imamo toga pune vreće, pa hoćemo, da se malko istuzimo u našoj mltoj novini.

Svi se tuže na nesnosne poreze, pa i mi moramo ovdje da ih silom plaćamo. Jedan mjesec utjeravaju nam poreze, čim platio poreze otro drugog platažnog naloga, globel globe nas radi naše dceše što ne pohadjaju Italijanski školu, pa smo ovdje u našem selu bili primorani svi roditelji da platimo globu po prvi put 12 lir, a drugog puta obećane nam četverostruko. Mi roditelji izjavujemo: „Mi smo našu djecu danomice slali u školu, ali čim su djeca u početku školske godine uvidjela da je mjesto njihovog proslodogodšnjeg učitelja g. M. Demarina u školi nekoga druga nerazumljiva učiteljska ličnost, stupise u štrajk te nijesu htjeli pohadjati školu. Ovog smo mjeseca

bili primorani platiti globu. Uvidjeli se valjda školske vlasti da djeca ne idu rado u školu i svojoj novodolnoj nerazumljivoj učitelji, pa prošlo nam mjeseca poslaše opet jednog starog učitelja, dakako Italijanaš. Hvala Bogu, u našem selu postoji već od 1906. škola samo sa jednom učiteljskom silom. Uvjerni smo se da je više vrijedila ona jedina učiteljska sila razumljiva, nego deset učiteljskih sila nerazumljivih. Mnogo nam dobra misle, kad su nam jednoga oteli, a dva darovali. Izbrisali su našu obuku u našem hrvatskom jeziku misleći, da će time našu nevnu djecicu na udicu uhvatiti, ali kruto se varaju! Jošte se nije desilo, da bi koje djete zaboravilo svoj materinski jezik, pa mislimo da ni naša djeca neće. Zao nam je što će nam djeca ostati slabo pismena i neobrazna, jer iskustvo kaže, da ne će biti uspjeha.

U našem selu nalazi se crkva, koju smo mi Smoljanici sagradili pred 30 godina. Čim smo crkvu sazidali molili smo crkvene vlasti, da bi nam se crkva čim prije blagoslovlila i da bi nam trebalo da nam se pošalje jedan naš svećenik, ali glas naš, ostao je glas vapjućega u pustini do dana danasnega. Dne 21. 6. 1923. bila je ova naša crkva blagoslovljena i promislilo se u njoj tek 30 godina poslije našeg mađanja. Promislio i blagoslovljen je crkveni veleć, g. umirovljeni župnikom Dragutinom Korenikom. Građeti crkvu, mislii smo, da će se u našoj crkvi misiti i pjevati onako, kako naš Smoljanski narod želi, ali vremena se mijenjaju, i naše su se nade promijenile. Na blagoslov crkve pjevao je neki djevojački pevacki zbor iz Sv. Vienta, dakako za nas nerazumljivo, razumili smo samo župnikovu propovijed, dočim ništa drugo!

Crkva je posvećena „Svetoi Mariji od Zdravlja“.

Pretprošle su sedmice u našem milom i tužnom selu odveli nepoznati zlikovci g. Anti Zivolcu par volova u vrijednosti od L 8000. Naš Ante trpi veliku štetu, a lopovima sigurno malo koristi. Vidimo da svakim danom idemo sve u veću gospodarsku krizu. O, kad ćemo već jednom živjeti u slozi i ljubavi.

IZ CRESA

Kako bi to moglo biti, da bi Cres ostao zadnji Nedaj Božel! Naša posujnica počela je u ovo zadnje vrijeme malo življa biti. Taj njezin život, valjda nije nekome po čudi, pa radi toga, bit će, da su oblastima pripadnuli, da se u njoj urote kuju. Dne 22. ov. mj. oko 10.30 sati došlo u uređ posujnice g. maršal karabinjera sa drugom dvojicom, da provedu premetačinu. I proveli ju, al' naravski gosp. maršal nije ništa našo. Ta što bi i našli, kad bi naša posujnica samo misli, kako bi mogla njezinu u ovim teškim danima pomoći. To je njezina skrb, briga i rad od sada, a bit će i u buduce. Mislimo, da ovakove premetačine ne služe nikomu u čast!

Teška je nesreća snašla Cresu. Dugotrajne teške vrtlo su ostetile vinovu lozu, tako da je već sada skoro polovica grozdja popadalo, a dnevno još pada. Peronospera se strašno širi, a škropiti se ne može zbog neprestanih slabih vremena. Sada nam je nadošla nova nesreća — tuča, koja je u malo časa unistila glavno mjesto — Lovreški. Cresani zabrinuti okom gledaju u svoju budućnost, a to im većma što su se na maslinama pokazale neke mušice, koje i mi misljevaju, da buhat cijene neće. Svi se u čudu pitaju, kako će se moći prehraniti, a kamo li još razne poreze platiti? U ovo bi se morale zamisliti oblasti.

Sada vam moram samo žalosne stvari javljati. Dne 19. ov. mj. zavio se Orlec u tuvari, jer je toga dana grom ubio mladog čovjeka imena Karić. Ne sluteći nikakova zla, otišao je na pašu. Kako se nije vratio odmah, to se utvrdilo a pogolovo njegov otac, zabrinuo, čim više što je slabo vrijeme bilo. Pođe da ga traži, kad otac na putu ga nađe mrtav. Ne treba opisivati bolni žalosti oca mu i njegove obitelji! Bio je tih i radin, a bilo mu je jedva 28 godina! Ostavija udovicu sa dvoje nejakie dječice. Dok vam ovo pišem, dolazi u Cres opet druga žalosna vijest, da je u Ustrinama ubio grom jednoga čovjeka a četvoricu ranio. Same žalosti!

Franina i Jurina

Fr.: Znaš ti, Jurino, ča ja mislim?

Jur.: Kako ćeš da ja znam, ča ti misliš?

Fr.: Ja mislim, da Mussolini mora bit za-dovojan s nami dvemi.

Jur.: A zač?

Fr.: Zač ga nikada ne prijmijemo u usta ni za dobro ni za zlo.

Jur.: Ja pak mislim, da bi to njemu svejedno bilo, ako bimo ga mi prijmijali u usta ale ne. On ne mari za nijednoga ni ne gleda na nijednoga, nego gre ravno svojim putem, pak Bog teta Jele! On je danas va Italije najveći gospodar.

Fr.: Bože mo, ma kako je to moguće?

Jur.: A lepi! Ki more i konj mu more.

Tako i on. Va Parlamente ima na svojoj strane tri deli deputati. To su njegovi ljudi. Oni poslušaju njega kako i mane oni, ki su pul mane na žurnade. Kuda on z okom, luda oni skokom. Takovega parlamentarnega posluha svet još ni videl va nijednem Parlamente.

Fr.: A ima on pak ku korist od tega silnoga posluha?

Jur.: Vraga nima! Dela ča ga j' volja, baš kako pravi paron espotiko. Ča god mu skoči va glavu, on presne pred Parlamente, i svi oni njegovi ljudi skaču na nogi i plješču s rukami i vapju: ašaj ben! ašaj ben!

Fr.: I tako oni glasuju svaki njegov zakon?

Jur.: Nesamto tu, nego ne smiju ni kritičirati nijednu njegovu besedu a kamo pak kakova njegovo delo.

Fr.: Jezero vrazil! To je lepše nego pul soldati. Ja znam, kada smo bili va kadere, va Ratkeburge, da smo kritičirali od jutra pak do drugoga jutra. Po noći i po dneve — vavek.

Jur.: Mussolini ne će kritiki. On govori Talijancu: — Ja sam vas čaća i gazda, i ne imajte drugoga čaći ni gazdi zvan mane! Poznaš Juntu?

Fr.: Kako ne? To je on, ki je va Trste važgal on naš lepi Narodni Dom. Ono je vrag od čoveka!

Jur.: Vrag semo — vrag tamo, ma i on mora pred Mussolinom bit „kućo“. Ovi dñi govori je va Parlamente neki Dalmatinc, neki, ki se zove kako i ono zločesto vino... pomoz mi reć...

Fr.: Ča Dudan?

Jur.: Dudan — ja! Dunke ta Dudan je neć friljal od Reki i od Porto Baroša, i tu se najedanput Junta javi: — Najzada, ča se je v Reke dobilo? Niš. Samo se je potvrdilo ono, ča su oni prvi ministri stentali bili.

Fr.: Tako j' rekaj?

Jur.: Ja — tako! A Mussolinu je valje nato skočila buha v uhc, i drugi dan je pred celem Parlamente pozval Juntu na rajot i tu mu je dal jednu strašnu romančinu.

Fr.: A Junta?

PODLISTAK

ERNEST RADETIĆ.

Babe ča čaraju, stirajte za hiže!

Pripovjest iz istarskog narodnog života u porečkom dijalektu.

(Naslovak i svršetak.)

Jive je malo spa. Ni pasalo janka po ure, a on je počejja jokati od trbuha. Une tošigane trave su ga počele gristi po črivi, kako da te mu hi raspridikati.

«A joh, majko moja, moj trbuh —»

«Voganji mi gori, u črivi, živi voganji, lipi tac moj. Svi se je zgriježia od muke, skaka je po postelji i tombula se z jenoga kraja na drugi. Na hipe je škita, kako kad se blago kolje. Svi su po hiži počeli ko njega plakati, ki nisu mogli čuti, kako se muči.

Čilo potle podne je tuljia od boli, a u večer je, brižan mali bija mrtav. Une tošigane trave, pokupljene Bog zna odakle razderale su mu mala črvičica i ona je zdahnuja...

Grgo ga je vred prija na ruke, diza mu glavu, ma za nis, oči su se zabille, na usti mu se je pokazala nika zelena silna, a uno malo tilajce padalo je mrtvo, priz života z ruk.

«Jive moj, lipo dite moje, ča da me ne čuješ...zabugarila je Katarina, ljubeći mi ledene prste na rukah, oči, čelo i lice, ma Jive je ni čujta...»

«Zaželjeni sin moj, ča će brižan tac tvoji, priz račaća svoga...» šapta je Grgo sinu, ma sin je muća...

Svu noć je gorila sviča u hiži, svu noć se je plakalo i jokalo, ma za niš. Stara Mandanijim je ubila svojih čaranjen i strigljenjen jedino muško dite.

Kad su ga dva dana potle noćki zalokapiti njegova mati ni plakala za kason i cilo se je selo štipilo, ča bi da mu mati ne plaše. Samo je mučala i gledala kako da niš ne razumi i kasu prid sobon.

Kad su ga kalali na konopji u zemlju i kad su pale na kasu prve grude zemlje uskiknula je, kako da je ki uboja z dageton u srce i takala letiiti po cimiteru.

«Jive moj, Jive, dite moje, kamo si mi se zakrija?» vikala je i iskala ga po svakom kutu.

Nenoga ni vidila ko sebe i nenoga od svojih ni poznala. Komoč su je držali, tako je cukala sobon.

Bila je pošla spameti od žalosti za svojim diteton.

Ni doma se ni umirila. Jeno malo bi mučala i bila tiho, a potle bi škocila i takala

dčrčati po hiži, upirati sva vrata i svakamo bi zaviknula:

«Jive, Jive, uvajvi se materi svojoj...» ma uvajvi se ne bi nedan.

Iz kužine bi poletila u kamaru, iz kamare na šufit, pak u konobu, a s konobe u dor i svaderi bi oprla vrata i zvala Jivu, ma Jive se ni javlja.

To je duralo dane i dane, miecece i miecece.

Brižan Grgo, koliko noć je propalka. Jedino dite mu je umrlo, dobra njegova Katarina počla je spameti za diteton, a on je sad sam i nima nenog kćmu da se pčtuži. Brať mu se ni stija uženiti i ni ima ki janka da njim skuha jisti, a una dica gredu sva raspridikana, neumivena i neučješljana. Da mu je samo Katarina zdrava, zabilo bi se i na pokojno dite, niagari kasno, ma i uta tuđa bi pasala. Ma tako, Katarina spameti, veliki špitakuli u hiži. Ča da učini?

Da bi pozvati nekoga starega iz Mutrija da vidi ali bi se moglo pomoći ženi mu. Staru Mandu ni stija janka blizu hiže, prike mu se je vajk peralo, da je ona kriva smrti diteta mu. Ona je gorila, da strigo ni bija krepa, da se je bija samo pritajija u hiži i da ona ni kriva, ma on se drugo ni fida u nju.

Drug dan je došle uni stari iz Mutrija da je i on svoji rječtu: «Kad Katarina poč-

me bižati iz kamare u kamaru, dočekajte je z punon goledon ledene vode za vratu i zlite je na glavu. Od toga će se tako preneli, da će se je svi moždani obrnuti, pak te doj nazad na pravo misto, kako su i bili...»

Za tu soju rječtu je ponija sobon jedan srebrni fijorin, koji je zapija u ostariji još prvo nego je doša nazad doma...

Kad je drugi bot takala Katarina bižati po hiži učinili su unako, kako je rekla «medig» iz Mutrija. U dcru su je dočekali zad vratu z goledon punon ledene vode i svu su je zlili za vrat. Ona je samo uskiknula i pala kako mrtva na pod, tresući se od straha kako prut. Kad je došla nazad u se takala je plakati, kako malo dite na vas čuda, ležala bona. Uno bižanje je svejeno čepivalo, ma kako je bila debula ni mogla s postelje.

Najzad se je Grgo maknuja. Poša je dreto u Poreč po mediga, hitija je pridani pun klubuk srbimij fijorina i rekla mu z oči punima suza:

«Eko, šjor doktor, ne ču sparati, samo mi zenu spasiće...» Medig je uzjeja samo pet fijorini, a drugo je torna Grgo i j rekla:

«Ja nis medig, da gulin ljude, nego uzimljen za vizitu unodik, koliko mi je potreb-

tonu dobile nalog, da svim silama imaju spriječiti svako sakupljanje ljudi po kantonskim ulicama. Ovaj ustanak djaka i radnika protiv vlasti tudnjaca ima velik zamah, jer se osniva na nacionalnoj i socijalnoj podlozi. Amerikanci su izjavili, da Rusija podjaruje Kitaj protiv Amerike i Evrope. Radi toga je Trocki poslao američkoj štampi brozjav, kojim on to opovrgava. Rusija hoće, da bude samo posrednikom između Kitaja s jedne i Amerike i Evrope s druge strane, ali na temelju posvećenosti jednakopravnosti. On da znađe najbolje koliko treba Kitaju evropske uljudjenosti. Kada su se u prošlosti digli Amerikanci protiv britanske vlasti — pita Trocki u brozjavci — zar su se digli onda protiv Evrope? Revoluciju u Kitaju učinili su nasilni pljačkaši a ne sovjetski organi. Naravno da su sve simpatije Rusije na strani kitajskog naroda i Rusija vidi u toj kitajskoj revoluciji evropeiziranje Kitaja.

I Amerika i Evropa vide u kitajskoj revoluciji nastavak ruske politike u Aziji. Kineski komunisti javljaju svojim pristalicama, da je revolucija zahvatila čitavu Kinu i opozoruje ih, da se moraju boriti protiv evropskih kapitalista, kao što i protiv sadašnje svoje vlade, koja podupire imperijalističke težnje Evropejaca, Amerikanaca i Japonaca. Jedina sovjetska republika da podupire oslobodilački rat Kineza i da kitajski narod mora da znađe, da je Rusija jedini prijatelj Kine. I zbija može nastati pogibelj za Evropu od žute rase.

Pregovori za uređenje državnih dugova Italije Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike.

Dne 26. juna počeli su se u Londonu pregovori između italijanskog poslanika u Londonu senatora Albertija, koji zastupa Italiju i američanskog državnog tajnika da urede italijanski dug prema Americi. Tekom pregovora je italijanski poslanik priznao, da italijanski dug prema Americi iznaša sa kamatama 2.138.500.000 dolara (dvije milijarde, stotidesetstotom milijuna i petstotina hiljada dolara) te je izjavio, da mu je min. predsjednik Mussolini dao upute nek saopći Amerikanacima, da će Italija savjesno ispuniti svoje međunarodne obaveze. Ali kao što Italija priznava svoje dugove prema Americi, zahtjeva da i Amerika uzme u obzir sadašnji položaj Italije. Američki opunomoćnik, državni tajnik Mellon je izjavio, da će Amerika to uzeti u obzir.

Presuda proti senatoru de Bono.
Čitateljima je poznato da je iza ubijstva Matteottija bio smjenjen sa dužnosti ravnatelj javne sigurnosti de Bono a na njegovo mjesto postavljen prefekt Crispo Moncada. Dr. Donati, bivši ravnatelj popularškoga lista, je podigao tužbu proti senatoru de Bono. Optužba je sadržavala 16 tačaka, među imina, da je bio član «ceke», koja je organizirala više napadaja na pojedince, da je primio od rasprodaje preostalog vojnog materijala 48.000 lira, da je organizirao napadaj na narodnog poslanika Amendolu, da je odgovoran za ubijstvo Matteottija, jer da je kao šef policije znao da se napadaj pripravlja, da je izdao Duminiju, jednom od učesnika u ubijstvu Matteottija, putni list na drugo ime i. t. d.

U subotu je visoki sudski dvor na zahtjev državnog odvjetnika izrekao presudu, da nema nikakvog uzroka za kazneno postupanje proti senatoru de Bono.

Prevrat u Grčkoj.

Prošlog četvrtka je grčki general Pangalos izvršio prevrat u Grčkoj. On je pobunio garnizone u Grčkoj, po noći zaposjeo poštu, vladine palače i državne urede i smijenio vladinu stražu. U devet sati predao je vladi ultimatum, da odloži vlast, inače da će na Atenu (glavni grad Grčke) otvoriti artiljerijsku vatru. Vlada da zaprijeti proljeće krvi predala je demisiju u ruke predsjednika republike. Medjutim je uz generala Pangalosa pristala cijela mornarica i svi veći garnizoni u Grčkoj. Predsjednik republike je konačno povjerio generalu Pangalosu da sastavi novu vladu. Pangalos je preuzeo za sebe ministarstvo vojno.

Kao povod ovom vojničkom prevratu smatraju se pregovori sa Jugoslavijom, jer vojnička liga prigovara dosadašnjoj vladi, da nije bila dosta energična prema zahtjevima Jugoslavije u pogledu Soluna i jugoslovenskog koridora do jugoslovenske zone u solunskoj luci preko grčkog teritorija.

Po prevratu je Pangalos kao vođa revolucije izdao manifest, u kojem kaže da velika većina naroda vojske i mornarice odobrava revoluciju. On obećava dobru upravu, jednaka prava za sve, uređenje begunskog i agrarnog pitanja i reorganizaciju vojske. Sastavio je ministarstvo, sam je ministar predsjednik i ministar rata, a inače su skoro svi ministri preuzeli po dva portfelja. Novi ministri su svi članovi parlamenta.

U ovom vojničkom prevratu nije učestvovao narod, ali izgleda da je svima po volji, jer sa političkom prijašnje vlade nisu bili zadovoljni.

Domae novosti

Zaplijena «Istarske Riječi».

Zadnji broj «Istarske Riječi» bio je zaplijenjen prema ovoj odredbi:
Kr. Prefektura za tršćansku pokrajinu.
Br. 982-5053.

U Trstu, dne 25. juna 1925.
Prefekt za tršćansku pokrajinu
vidjevši da hrvatski tjednik «Istarska Riječ» od 25. juna 1925., br. 26 u dopisu iz Sv. Ivana kod Buzeta sadržava krive i tendenciozne vijesti, koje su kadre poremetiti javni red;

vidjevši članak 3. općinskog i pokrajinskog zakona

određuje:
Hrvatski tjednik «Istarska Riječ» od 25. juna 1925. br. 26 je zaplijenjen.
Izvršenje ovog dekreta se nalaže kr. kvesturi u Trstu.

Prefekt: Moroni.

Nevreme prošle sedmice
je svuda naokolo prouzročilo mnogo štete. Na mjestima se je prelomio oblak, padala silna kiša pomješana po gdje gdje sa gradom. U Sloveniji u Poljanskoj dolini (oko Škoke Loke) je nevreme učinilo najviše štete. Prelomio se je oblak, potok Račeva je naglo nabujao, voda izšla iz svog korita, poplavila polja i prodrila u kuće. Sve se to događalo u vrlo kratko vrijeme tako da ljudi nisu mogli spasavati svoju marvu, već su bježali na krovove kuća, jer u kućama je bila voda u tren oka iznad postelja. Tko je bio na polju, taj se je morao spasavati na visokim stablima, a blago je morao ostaviti divljoj sili vode. To je bilo pred večer, a tekao ujutro se opazilo, kakva je sve šteta počinjena. Potonulo je mnogo marve, odneseno 18 mostova, razne manje kuće i pilarne, voda je na mjestima odnesla zemlju do kamena, uništila svu ljetinu i sijenog, isćupala drveće i raznesla ga po poljima. Ljudskih žrtava nije bilo, osim što je u Dolenjem brdu udarila strijela u kuću i ubila gospodareva sina, koji je sjedio za stolom. O'ovj je nesreći bila odmah obaviještena vlada u Beogradu, koja je odmah odredila novčanu pomoć nadradalima.

I na Goričkoj i u Istri je nevreme učinilo znatnih šteta. Okolo Cerkena i u baškoj dolini je bila velika poplava. U Istri pak je najviše štete učinila tuča. U općini Klaneč (Kozina) je padala tuča 2 sata i uništila svu ljetinu. Istotako je i u susjednim selima kao Gabrovici, Ospu, Tinjanu (Koparskom), Plavjama i Školjama. Naš je poslanik dr. Josip Wilfan poduzeo korake kod vlade, da se pruži pomoć onima, koji su pretrpjeli štetu.

Ljudi su se dosada veselili uprav lijepoj ljetini, a preko noći uništen je sav njihov trud. Vlada će svakako morati im pružiti pomoć. Ne će se ih valjda tjerati sa porezima, da plate za ono, česa ni nemaju. U zadnje nam vrijeme stižu vijesti, da je u nedjelju u mnogim mjestima u Istri silna kiša počinila mnogo štete.

Banca Adriatica.

Već smo u prošlom broju pisali o konkurzu Banke Adriatike i o predlogu za nagodbu, što ga je postavio g. Feiner i Poggi, članovi upravnog odbora. Dne 25. juna bila je skupština vjerovnika Banke Adriatike te je bilo glasovano o predlogu Feinera, da li ga vjerovnici prihvaćaju ili ne. Glasovanje je trajalo dva dana. Kako je glasovanje ispalo, to se još ne znađe, jer mora sudac zbrojiti sve iznose, kako je već pojedini vjerovnik glasovao za predlog ili protiv predloga. Za vjerovnike, koji nisu pristupili ili koji nisu glasovali, smatra se, da su protivni nagodbenom predlogu. O' tome, kako je ispalo glasovanje, javiti ćemo u narednom broju, čim doznajemo uspjeh glasovanja.

Zabrana predstave u Sežani.

U nedjelju je čitaonica u Sv. Jakovu u Trstu imala držati predstavu u Sežani. Imao se je davati italijanski komad «Scampolo» od Niccedemija. Predstava je bila u zadnji moment zabranjena. Taj isti komad je bio zabranjen pred nekoliko dana da se daje i na Kontovelu.

Dakle se ne dozvoljava ni italijanske komade, ako su prevedeni na naš jezik.

Zaruka u kraljevskom domu.

Druga kraljevska kćer princeza Mafalda zaručila se je sa princem Filipom Hessenskim, nećakom bivšeg njemačkog cara Vilima. Njegova je naime majka sestra Vilimova. Vjenčanje će se obaviti koncem augusta.

Kolanje sitnog novca.

Sitni novac od 5 i 10 centezima starijeg kova (većeg oblika) imao je izći iz prometa 30. junja. Nevom odredbenom se dozvoljava kolanje tih atakuna do konca ovoga mjeseca (31. jula).

«Cicarija je sve drugo samo ne siromašno». Tako čitamo u jednoj tršćanskoj novini od nedjelje u dopisu iz Račjevasi. Dopisnik se obara na talijanskog učitelja u Larišcu Quattrocchi-a, koji se usudio, da piše u novine o bijedi na Cicariji i o velikim takama, koje narod mora da plaća. Dopisnik tršćanskog lista mu savjetuje, da bi pametnije učinio, kad bi bio osim učitelja i svećenik i misioner nacionalne propagande između narodom, koji je protivan Italiji! (I) Narod da je sve drugo samo ne siromašan. To je zbilja čudno pisanje. Tršćanski «Piccolo» pred mjesec je dana bio izaslao svog dopisnika Battaru po Istri. Battara je obišao jedan dio Istre, koji je kudikamo plodniji od Cicarije. I «Piccolo» je dinesao niz od Cicarije, u kojima je prikazivao žalosno gospodarsko stanje u Istri. Al eto, doznajemo od dopisnika iz Račjevasi, da Cicarija nije siromašna. On je naime tim riječima htio nešto drugo kazati t. j. iako je siromašna, ona je slavenska, pa nas ni brige što je siromašna. Najstrašnije je za dopisnika iz Račjevasi, to, da se u slabom stanju na Cicariji osudjuje pisati jedan Italijan. No svaki, koji ima samo malo spoznanja, taj znađe, da je Cicarija bila, da jest i da će biti najsiromašniji dio Istre, jer se po krasu plućem ne prolazi.

«Plemenita zadaća italijanske Gorice ugrožena».

Pod ovim je naslovom napisao italijanski novinar Mario Nordio članak u tršćanskom «Piccolu» od 25. juna, gdje veli, da Gorica postaje sve više i više slovenska, jer se čitave porodice Slovenaca doseljuju u Goricu bilo kao trgovci ili zanatlije. Napominje da su Slovenici navezani na Goricu, dočim Furlani dolaze malo u Goricu, već idu u Trst i u Videm (Udine), osobito otkada je za goričku pokrajinski prefekturu u Vidmu. Konstatira činjenicu, da je na gimnaziji u Gorici bila predložena 121 molba za ispite, a od tih da je 91 Slovenca. Ti djaci da će dođude učiti u gimnaziji na pamet: «Garibaldi je umro na Capreri», al u srcu da će misliti na Sv. Cirila i Metod. Radi toga pisac daje nekoje savjete, o kojima bi morali razmišljati saradavni krugovi, da italijanstvo u Gorici ne

bude zapostavljeno među drugima, da se stalno namjestje u ustanove italijanske porodice, a industrijska poduzeća da moraju uzimati isključivo italijanske namjestje.

Izgleda da gosp. Nordio s prevelikom strašom gleda na slavenstvo Gorice. M. r. bio bi pak malo boljih savjeta dati, da se Gorica razvije u bratskoj ljubavi puzstva jedne i druge narodnosti.

Dijete palo u živo vnapo.

Trogodišnje dijete Ivan Kalac iz Humar palo je u jamu, gdje se gasilo vapno i pogorilo po čitavom tijelu, a osobito su bile izgorene oči. Bilo je prevezeno u bolnicu u Pulu, gdje je u silnim mukama umro.

Nek roditelji paze pomno na svoju djecu, jer se često događaju razne nesreće koje čovjek ni ne predviđa.

Kapetan Fiamin umro.

Dne 29. o. mj. umro je u Opatiji, nakon kratke bolesti, gosp. Ivan Fiamin, pomkapetan. Naš list je nedavno ocrtao njegov život u uvodnom članku prigodom proslave njegove osamdesetgodisnjice. S kapetanom Fiaminom gubi naš narod u Liburniji najkorenitijeg predstavnika stare nacionalne garde, svjesnog Jugoslavena, koji je svojim čvrstim značajem i vanrednom duševnom snagom imponirao i protivnicima. Njegova je posljednja želja bila, da ga pokopaju u Kastvu.

Pokoj njegovoj duši, a njegovoj udovici i rodbini i prijateljima naše iskreno sautešte.

Tuđa valuta na tršćanskoj burzi.
Trst, dne 1. jula 1925. — Jedna engleska lira stergina stoji 138 italijanskih lira; 1 američanski dolar 28 ital. lira; 100 švicarskih franaka 555 Jira; 100 francuskih franaka 127 ital. lira; 100 češoslovačkih kruna 85 ital. lira; 100 jugoslovenskih dinara 49% ital. lira; 1000 mađarskih kruna 40 ital. centezima; 1000 austrijskih kruna 41 ital. centezima.

DAROVI

za fond «Istarske Riječi»:
Mate Peteh, žmij 20 L, August Reljčić, žmij 5 L, N. N. 5 L. Hvala!

Izdavac, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA «EDINOST» U TRSTU

Javljamo rođjacima, prijateljima i znancima, da je dne 29. o. mj. umro u Opatiji u starosti od 80. godina gosp.

IVAN FIAMIN

pomorski kapetan

Mrtvi ostanci pokojnika sahranit će se po njegovoj želji na groblju Sv. Lucije u Kastvu dne 1. jula u 5 sati poslije podne. Misa zadušnica služiti će se u crkvi Sv. Lucije u Kastvu dne 2. jula u 9 sati.

U OPATIJI, dne 30. junja 1925.

Rastviliena udovica, rodbina i prijatelji.

ZAHVALA,

kojom se najiskrenije zahvaljujemo svima, koji sučestvovali našoj neizmjernoj boli, povodom teškog gubitka ljubljena mi supruge i oca.

Osobita zahvala mnogobrojnim darovateljima kita i vijenaca, kao i ostalima, koji otpratile nezaboravno nam pokojnika k viječnome počinuku.

OPATIJA, dne 29. junja 1925.

Tugujuća obitelj:
JAČIĆ.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. žmij (Gimino), Istra.

KMETSKO-TRGOVAČKO DRUŠTVO S. o. j.
Via Raffineria 4 TRST Telefon 36-75

NABAVALJA: svakovrsna vrsta, poljska i cvijetna sjemena, žetna gnojiva: Thomasova drozga, čilski saliter, superfosfat itd., gumpor, modra galena, poljske strojeve: mlatnice, bariše, slamozečala, raznovrsna korazna, mehanje, ovas, samopaj, škropljice, kose, «MERKUR» itd.

KUPUJE: drva za ogrijev, drveni ugljen, med, ovčiji sir, mlijeko, maslo i druge poljske proizvode.

PRIMA u posredstvu i u komisijku prodaju svakovrsne robe.

POSREĐUJE na najpovoljnije uvjete i na temelju provrsnosti garancija zajmova, novčane zaloge i osiguravanje proti tući, vatri i za slučaj smru.

Ugodna prilika za poljedjelce, proizvođače i trgovce!

ALOJZIJE POVH

PIAZZA GARIBALDI 2, prvi kat
Telefon 3-29

Najveće skladište satova i zlatnih predmeta u Trstu
Prodaje i na obroke

Zlato, srebro, krune, platin i umjetne zubove

kupuje
Zlatarna ALBERT POVH

Trst, Via Mazzini 46